

ZAKLJUČCI VI. KONFERENCIJA SOCIJALNIH RADNIKA

SOCIJALNI RAD U VRIJEME SOCIJALNE I EKONOMSKE KRIZE
ZAGREB.15-17.10.2014.

IZAZOVI ZA PROFESIJU SOCIJALNOG RADA U VRIJEME SOCIJALNE I EKONOMSKE KRIZE

- Socijalni rad je u značajnoj mjeri ukalupljen u okvirima administrativnog i psihosocijalnog modela čime se ne ostvaruje u potpunosti uloga i funkcija ove profesije te je potrebno učiniti dodatni iskorak u razvoju profesije. Potrebno je omogućiti da se socijalni rad nametne kao akter u promicanju ljudskih prava i društvenih promjena u Hrvatskoj.
- Trenutna situacija u društvu obilježena je izrazito nepovoljnim okolnostima koje i među socijalne radnike unose nesigurnost, strah, strepnju a ponekad i gubitak dostojanstva. Socijalni rad sve više postaje socijalno administriranje u skladu s dobivenim nalogima poslodavaca, a ne kreativan proces rješavanja ljudskih problema. Socijalni radnici dužni su suprotstavljati se takvim pojavama, a u tome vodeću ulogu trebaju imati profesionalno udružanje i komora.
- Provedenim istraživanjima pokazalo se da postoje brojna područja u kojima se socijalni radnici osjećaju ugroženi u svojim pravima i mogućnostima poput: neadekvatnih uvjeta rada, nerealnih normativa, loše organiziranosti rada, nepoštivanja odredbi kolektivnog ugovora, nemogućnosti educiranja itd. s tim u vezi treba učiniti ozbiljne napore da se osiguraju značajno bolji materijalni uvjeti za obavljanje profesije, da se poslovi na kojima socijalni radnici rade bolje organiziraju, da se mladim stručnjacima koji ulaze u svijet rada omogući adekvatna priprema i pomoć poput edukacije, supervizije itd. također potrebno je značajno više pažnje posvetiti radu s javnošću, osobito s medijima.
- Uloga komore socijalnih radnika je potencijalno izuzetno važna no do sada ona se nije pokazala dovoljno efikasnom te je socijalni radnici većinski percipiraju kao organizaciju u koju se moraju učlaniti, a ne kao organizaciju u kojoj vide svoj pravi interes. U tom smislu važno je da čelništvo komore, ali i svi socijalni radnici svojim angažmanom pridonese istinskom i punom funkcioniranju komore, a time i daljnjem jačanju profesije socijalnog rada.

PODRŠKA OSOBAMA S TEŠKĆAMA MENTALNOG ZDRAVLJA

- Potrebno je ulagati u razvoj jasnog modela rada u zajednici s osobama s teškoćama mentalnog zdravlja koji je utemeljen na socijalnom modelu i uvažavanju korisničke perspektive.
- U okviru sustava socijalne skrbi potrebno je više ulagati u proces deinstitucionalizacije ustanova za skrb o osobama s teškoćama mentalnog zdravlja razvijajući usluge podrške u zajednici (dnevni boravak, samostalno stanovanje, psihosocijalna podrška u zajednici i dr.). To uključuje više financijskog ulaganja u razvoj usluga u zajednici i zapošljavanja većeg broja socijalnih radnika.
- U okviru sustava socijalne skrbi potrebno je razvijati i unaprijediti udomiteljstvo za osobe s teškoćama mentalnog zdravlja s naglaskom pružanja podrške udomiteljima (formiranje mobilnih timova, edukacija za udomitelje, podizanje naknada za udomiteljstvo).

OBITELJ U VRIJEME SOCIJALNE I EKONOMSKE KRIZE

- Nužno je da stručnjaci prepoznaju odgovore na potrebe jednoroditeljskih obitelji kroz pružanje širokog spektra usluga koje će im omogućiti kvalitetniji život.
- Senzibilizirati javnost i javno promovirati posvojenje, naročito “teže posvojive djece” putem javnih tribina, okruglih stolova, medija.
- Organizirati specifični sustav podrške i razviti mrežu usluga neophodnih posvojiteljskim obiteljima kroz sinergijsko djelovanje svih relevantnih dionika u zajednici.
- Nastaviti provoditi sustavna istraživanja kako bi se institut posvojenja mogao razvijati i unaprjeđivati.
- Osigurati kontinuiranu edukaciju i osnaživanje profesionalnih kompetencija stručnjaka Centra za socijalnu skrb u procesu odabira najprikladnijeg posvojitelja u odnosu na specifične potrebe djeteta.

- Potreba za unaprijediti i proširiti podatke u registru posvojitelja i djece
- Povećati svijesnost i senzibilitet javnosti o važnosti problematike i specifičnostima obitelji i unapređenje razvojnih ishoda kod djeteta
- Roditeljima prijevremeno rođene djece neophodno je osigurati podršku formalnog sustava koji predstavlja osnažujući i sigurnosni okvir za uspješno funkcioniranje obitelji i unapređenje razvojnih ishoda kod djeteta.
- Potrebno je unaprijediti sustav ranog informiranja roditelja o pravima i uslugama za dijete i obitelji, osnovati stručne timove za multidisciplinarni pristup u bolnicama te poboljšati suradnju sustava socijalne skrbi i zdravlja.
- Potrebno je jačati ulogu socijalnog radnika u zdravstvu i socijalnoj skrbi u procesu koordiniranja dostupnih usluga i prava, zagovaranja istih te pružanja emocionalne podrške članovima obitelji prijevremeno rođene djece

POLOŽAJ I ETIČKE DILEME SOCIJALNIH RADNIKA U HRVATSKOJ

- Pri Komori socijalnih radnika oformirat će se sekcija socijalnih radnika u pravosuđu koja će štititi prava i profesionalnost socijalnih radnika zaposlenih u pravosuđu. U narednom razdoblju usljedit će prvi sastanak sekcije. Sekcija će brinuti o kontinuiranoj edukaciji za sve socijalne radnike u pravosuđu, a također i za selekciju terenskih mentora i stvaranje kriterija za odabir na slanje edukacije, seminare, konferencije.
- Izmjene trebaju krenuti od samog obrazovanja socijalnog rada. Stoga su neophodne izmjene kurikuluma u obrazovanju socijalnih radnika kojeg treba mijenjati na način da izborni kolegij koje socijalne radnike obrazuje za rad s osobama društveno neprihvatljivog ponašanja (djecom, mladima i odraslima) u sukobu sa zakonom budu redovni kolegij te da ih podučavaju socijalni radnici koji se znanstveno i praktično bave tim područjima.
- Potrebno je omogućiti stručnjacima praktičarima da svojim praktičnim iskustvom doprinesu u izvođenju nastave na Studiju socijalnog rada.
- Potrebno je sklopiti ugovor između Studijskog centra socijalnog rada Pravnog fakulteta u Zagrebu, Komore i Ministarstva pravosuđa da bi studenti socijalnog rada mogli obavljati praksu u pravosudnom sustavu (u državnom odvjetništvu, na sudovima te u kaznionicama, zatvorima i probacijskom sustavu).
- Potrebno je da socijalni radnici zaposleni u sustavu pravosuđa budu u mogućnosti dobiti status mentora na praksi studentima socijalnog rada.
- Komora socijalnih radnika i Hrvatska udruga socijalnih radnika će tražiti da se u kurikulumu obrazovanja socijalnih radnika uvažavaju navedeni zahtjevi.

POTREBA ZA SPECIFIČNIM ZNANJIMA SOCIJALNIH RADNIKA

- Socijalne radnike potrebno je dodatno educirati o specifičnostima fenomena siromaštva i pristupima u radu sa siromašnim korisnicima.
- Uloga socijalnog radnika trebala bi biti da šire otvori područje traume kako bi korisnicima omogućili podršku koja trenutno nije dovoljno prepoznata
- U skladu s Konvencijom o pravima djeteta nužno je unutar sustava socijalne skrbi siromašnu djecu (i njihove obitelji) “Staviti u fokus” i odgovarajućim mjerama i pristupom osigurati im temelj za ublažavanje posljedica siromaštva- umrežavanje sa svim dionicima /sudionicima unutar kojih se djeca kreću (snažna međusketorska suradnja)

PROBLEM ALKOHOLIZMA U VRIJEME SOCIJALNE I EKONOMSKE KRIZE

- Sveobuhvatna i kvalitetna edukacija socijalnih radnika pruža im mogućnost šireg sagledavanja problema ovisnosti. Holističkim pristupom, koji je u liječenju iznimno važan, ovisnicima o alkoholu pruža se potrebna pomoć prije, tijekom i nakon institucionalnog liječenja. Upravo socijalni radnici su nezamjenjiv dio stručnog tima u ovom zahtjevnom procesu liječenja, a o čemu svjedoče pozitivni rezultati rada Referentnog centra za alkoholizam, i suzbijanje bolesti ovisnosti KBC Sestara milosrdnica.
- Potrebno je kritički razmotriti postojeće modele liječenja obzirom na liječene ovisnike koji se u liječenje uključuju zbog pritiska institucija a ne intrinzične motivacije.
- Socijalni radnik uočava i aktivira obiteljske resurse nakon što dugotrajn alkoholizam u obitelji naruši kvalitetu života obitelji i ugrozi njenu opstojnost. Ovisnika, ali i čitavu obitelj, prati u procesu liječenja i resocijalizaciji. Na taj način prevenira brojne prijetee socijalne probleme poput maloljetničke delikvencije, materijalne propasti obitelji, ali i sprečava neekonomično raspolaganje uslugama u sustavu. Osnivanjem grupe podrške koja ovim obiteljima pomaže smislu i smještaju, kao što to primjer djelovanja obiteljskog savjetovišta Caritasa zagrebačke nadbiskupije dokazuje, moguće je prevenirati daljnje osobne i obiteljske krize.

- U primjeni alternativnih sankcija za izvršenje kazne zatvora koje uključuju rad za opće dobro na slobodni i uvjetni otpust, socijalni radnici su glavni nositelji samih poslova u Probacijskom uredu, tako i u klubovima liječenih alkoholičara koji su važan čimbenik u cjelovitom tretmanu osoba koje su na uvjetnom otpustu, a kojima je izrečena mjera obveznog liječenja od alkoholizma. Uvođenjem ovih sankcija stavlja u funkciju preventivne mjere sa ciljem zaštite socijalnih i ekonomskih kapaciteta osuđenika i članova njihovih obitelji. Osobito je važno prepoznati da je to način mogućnosti očuvanja radnog mjesta uz samo liječenje što omogućava socioekonomsko rekuperiranje obitelji u čemu smo u dosadašnjem djelovanju prepoznali značajne uspjehe u poslu probacijskih ureda.
- Ističe se potreba za snažnijom prezentacijom kompetencija socijalnih radnika i fluidnijom komunikacijom između kolega koji rade u raznim sustavima koji se bave osoba s problemom alkoholizma i njihovim obiteljima.
- Zbog interesa za dostupnošću prezentacija izlagača na Konferenciji i nemogućnošću slušanja prezentacija koje su se odvijale u isto vrijeme, upućuje se zamolba organizatorima da te materijale učine dostupnima stručnjacima koji su zainteresirani doći do istih.

DJECA I MLADI U SUSTAVU SOCIJALNE SKRBI U VRIJEME SOCIJALNE I EKONOMSKE KRIZE

- Djeca u riziku od siromaštva i ona siromašna su odgovornost društva u cijelini, ne samo lokalne uprave i državnog aparata.
- Unatoč krizi i nedostatku materijalnih sredstava moguće su pozitivne promjene ako postoji dobra koordinacija i volja svih relevantnih dionika
- Sustavno bavljenje djecom područjem psiho- socijalne klime i socijalne podrške s djecom u skrbi
- Planiranje i provođenje istraživanja i praktične implikacije temeljene ne njihovim nalazima te suradnja stručnjaka različitih profila potrebna je kako bi zajednički gradili pozitivnu, proaktivnu, psihosocijalnu klimu ustanova skrbi za djecu.
- Izlazak mladih iz skrbi treba biti pravovremeno planiran, u kontekstu s obrazovanjem, temeljiti se na procjeni spremnosti vještina koje je mlada osoba usvojila.
- Mladim osobama- studentima izašlim iz skrbi treba omogućiti podršku i pomoć
- Učiniti mentorske programe dostupnim i stvoriti sigurnosnu mrežu
- Više istraživanja o prisutnosti električnog nasilja među djecom i mladima u socijalnoj skrbi
- Organizirati edukacije o sigurnom korištenju interneta i prevenciji električnog nasilja za odgajatelje i djecu.

RAD S OSOBAMA STARIJE ŽIVOTNE DOBI U VRIJEME SOCIJALNE I EKONOMSKE KRIZE

- Pokazatelji ekonomske krize upućuju na sve veću ekonomsku i socijalnu isključenost osoba starije životne dobi. Istraživanje provedeno u Domu za starije i nemoćne osobe Centar pokazalo je kako velika većina korisnika (ispitanika) u Domu nije u mogućnosti podmirivati svoje svakodnevne potrebe - starije osobe više nisu u mogućnosti svojim potomcima ostaviti nasljedstvo, već sve što su stekli za radnog vijeka moraju aktivirati i koristiti kako bi sami sebi mogli osigurati dostojanstvenu starost. Ekonomska kriza, koja dodatno marginalizira starije osobe, nužnim postavlja posezanje za novim oblicima pružanja usluga za starije osobe.
- Novi način financiranja u Domovima za starije i nemoćne osobe mogao bi biti veliki rizik za korisnike koji su smješteni u domovima te dovesti ih u visoku zonu nesigurnosti.
- Starije osobe su u doba socijalno ekonomske krize više izložene zanemarivanju i svim vrstama nasilja. Ovoj se temi treba posvetiti posebna pozornost, dati joj na značenju na način da se što više o tome govori u medijima, održavanjem javnih tribina te na taj način osvijestiti javnost, te osobe starije životne dobi upoznati s njihovim pravima te načinima njihovog ostvarivanja.
- Volonteri svojim znanjem, vještinama i radom umanjuju posljedice ekonomske krize. Socijalni radnici u Domovima trebali bi organizirati u što više uključivati volontere. Postoji prostora da se organiziraju i uključe volonteri u rad sa starijim osobama. Veliku pozornost treba obratiti na načine privlačenja volontera te načinima zadržavanja istih. Usklađujući uvjete, termine i pretpostavke djelovanja unutar doma, iskazujući dobrodošlicu i zahvalnost volonterima svakako povećavamo njihov broj i konkurentnost programa.
- Obzirom na sklapanje velikog broja Ugovora o doživotnom uzdržavanju koji su nepovoljni za starije građane javlja se potreba za osiguranjem što bolju dostupnosti informacija o Ugovorima o doživotnom uzdržavanju putem organiziranjem tribina, predavanja i medija.
- Korist od dobrog umrežavanja i suradnje u lokalnoj zajednici je višestruka; rasterećuju se postojeći regularni resursi, otvara se mogućnost izbora. Najbolje su opcije ako se uključe i alternativni dionici.
- U Hrvatskoj postoji autentičan model duhovne pomoći - hagioterapija. Ova je metoda osnovana 1990. godine od strane prof. Tomislava Ivančića na Teološkom fakultetu u Zagrebu. Ova metoda teži pomoći da ljudska bića budu slobodna od boli na duhovnoj razini, za razliku od medicine koja to radi na fizičkoj razini i psihijatrije koja to radi na psihološkoj razini. Hagioterapija kao duhovna terapija važna je kako u radu s korisnicima tako i u osobnom motiviranju

INTEGRACIJA DUHOVNOSTI U PRAKSU SOCIJALNOG RADA USMJERENU NA PODRŠKU POJEDINICIMA I OBITELJIMA U SUOČAVANJU S KRIZAMA

- U suvremenoj teoriji i praksi socijalnog rada duhovnost pronalazi svoje mjesto jer se oslanja na etička načela socijalnog rada (uvažavanje različitosti, pa tako i različitih duhovnih iskustava korisnika), na holistički, integrativni pristup i korisničku perspektivu, na osnaživanje i prepoznavanje različitih resursa korisnika.
- Integracija duhovnosti u profesionalno djelovanje socijalnih radnika može doprinijeti učinkovitijem i kvalitetnijem pružanju usluga (postizanje dugoročno održivih ciljeva korisnika, prevencija profesionalnog sagorijevanja).
- Unatoč navedenom, prisutne su i različite prepreke koje priječe sustavniju implementaciju duhovnosti u teoriju i praksu socijalnog rada: (1) negativna iskustva i stajališta spram religije i duhovnosti, stav da su religija i duhovnost izravno ili neizravno povezani s krutim i represivnim konceptima i pravilima te s pasivizacijom osoba; (2) pozitivistički pristup pri čemu se duhovnost promatra kao pristran sadržaj koji treba izbjegavati jer nije objektivan te šteti znanstvenoj utemeljenosti; (3) kontekstualna ograničenja i uvjeti rada socijalnih radnika (obim posla i odgovornosti, djelovanje prema prioritetu hitnosti), (4) nedovoljna educiranost socijalnih radnika za integraciju duhovnosti u profesionalni rad.
- Profesionalni pristup temi duhovnosti u socijalnom radu bazira se na razumijevanju i poštovanju osobnog pogleda korisnika na duhovnost.
- Prepoznate su brojne koristi od implementacije duhovnosti u profesionalni rad socijalnih radnika na raznim razinama. Duhovna pitanja su svakako važan element razumijevanja korisnika, te im treba posebnu pažnju posvetiti u situacijama osnaživanja osoba i obitelji za prevladavanje različitih životnih kriza.
- U budućnosti je potrebno pažnju usmjeriti na sustavniju edukaciju socijalnih radnika u području integracije duhovnosti u socijalni rad, kako bi u profesionalnom pristupu korisnicima bili spremni vrednovati duhovna pitanja korisnika na adekvatan način te kako bi bili u mogućnosti prepoznati i koristiti duhovnost kao resurs osnaživanja i poticanja pozitivnih promjena na različitim razinama.